

ارزش ترجمه در علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی

دکتر ناهید بنی اقبال*

(ص ۱۵۳ تا ۱۵۵)

چکیده:

نشریات ادواری کتابداری و اطلاع‌رسانی بر محدودیت نشر مقالات ترجمه شده تأکید دارند و پیامدهای این مسئله موجب قلت تعداد متون ترجمه شده و عدم انتشار اطلاعات روزآمد این علم از طریق ترجمه مقالات می‌شود. گروههای آموزش کتابداری و اطلاع‌رسانی نیز تخصیص حداقل امتیاز برای ترجمه مقالات در برابر حداکثر امتیاز به تألیفها را اعمال می‌کنند. ادامه این روند موجب فقر علمی عمیق‌تری است که تفکر بیشتر مجریان را می‌طلبد.

نشریات ادواری علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی بر عدم پذیرش و یا نشر مقالات متعددی از متون ترجمه شده در یک شماره تأکید دارند و تنها به یک و یا حداکثر دو عنوان مقاله ترجمه شده اکتفا می‌کنند. با توجه به فرمهای ارزشیابی هیأت علمی دانشگاههایی که گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی دارند و اختصاص یک امتیاز به مقالات ترجمه شده در برابر ۴ امتیاز مقالات تألیفی، بحث ذیل را ضروری می‌داند.

علم کتابداری و اطلاع‌رسانی از جمله علوم است که چند دهه و حداکثر

* عضو هیأت علمی گروه کتابداری دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شمال

عمری کمتر از یک قرن دارد. وجود آثار سنتی از تدوین فهرستها و تنظیم کتابها و عظمت کتابخانه‌ها بر قدمت این علوم در ایران تأکید می‌کند اما توسعه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی از جنبه‌های نظری، عملی، آموزشی و خدماتی در غرب، واقعیتی است که نادیده گرفتن آن نه تنها موجب فقر متون علمی در این زمینه است بلکه جنبه‌های آموزشی آن را هم تحت تأثیر قرار می‌دهد.

امروزه پیشرفتهای علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی علاوه بر گسترش دامنه از جهت درآمیختن با علوم دیگر و بکار گرفتن شاخه‌هایی از علوم متنوع، از سرعت روزافزونی نیز برخوردار شده است. علوم ارتباطات، بخصوص ارتباطات راه دور، تکنولوژی، خاصه علوم الکترونیک و رایانه موجب این سرعت شده‌اند.

دانشجوی کتابداری و اطلاع‌رسانی و نیز کتابداران مدرس در دانشگاهها و یا شاغل در کتابخانه‌ها نیازمند آگاهی از این توسعه و پیشرفت هستند. متون دربردارنده این مباحث نظری و عملی، غالباً به زبان انگلیسی و معدود زبانهای دیگر خارجی است که ترجمه آنها نیازمند دانش علمی و آشنایی کامل به زبان بیگانه و تسلط بر زبان فارسی می‌باشد.

چگونه می‌توان برابری ترجمه متون مبنایی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی را با تألیف متون و یکسانی ارزش علمی آنها را انکار کرد و از کمک به کثرت نشر و در دسترس قرار دادن جدیدترین روندهای پیشرفت این علوم خودداری نمود.

لذا پیشنهاد می‌شود نشریات ادواری کتابداری و اطلاع‌رسانی و بخصوص نشریه علمی کتابداری که کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران عهده‌دار نشر آن می‌باشد و بارها بر این مسئله تأکید داشته که از نشر بیش از یک الی دو مقاله ترجمه پرهیز داشته باشد، به این لزوم علمی و تخصصی با بصیرت بیشتری بنگرند و مشوق مترجمان کتابدار و اطلاع‌رسانی باشند که ترجمه‌شان نه تنها آگاهی از مطلب علمی را موجب می‌شود بلکه کاربرد کلمات فارسی انتخاب شده آنها برابرسازی واژه‌های بیگانه است که همچون ضرب سکه‌ها، با ارزش است و از بکارگیری لغات بیگانه جلوگیری کرده، متون فارسی با ارزشی را در زمینه تخصص

خود از طریق ترجمه ارائه می‌دهند و کاری بس دشوار و خطیر را به عهده گرفته‌اند. مقاومت در برابر نشر مقالات متعدد ترجمه شده از سوی نشریات ادواری توسط هر گروه و اداره‌ای که باشد، چه اداره ارزشیابی نشریات علمی کشور و چه معاونت‌های پژوهشی وزارتخانه‌ها و یا دانشگاه‌ها و نیز عدم ارزشیابی مناسب این مقالات از سوی هیأت‌های اجرایی دانشگاه‌هایی که علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی را آموزش می‌دهند موجب فقر اطلاعات به روز دانشجویان این رشته و نیز کتابداران در سراسر کشور خواهد بود چون مدرسان این رشته خود اکثراً مترجمان این مقالات می‌باشند و اگر آنها را به روز در دسترس دانش‌آموختگان قرار ندهند حداقل آنها را به صورت مجموعه مقالاتی با فاصله‌های زمانی از تاریخ نشر آنها ترجمه و منتشر می‌کنند اما چه بسا در آن زمان دیگر مطلب منتشر شده کارآیی مناسب خود را نداشته و یا کارگشایی بموقع جهت دانشجوی پژوهشگری که بضاعت زبان بیگانه را به حد کافی ندارد و نیازمند متن ترجمه شده هست نخواهد بود.

مطالب فوق برای بحث و بررسی مطرح می‌شود. باشد که تصمیم‌گیران اجرایی سیاست‌های نشریات ادواری کتابداری و اطلاع‌رسانی به گونه‌ای دیگر اندیشیده و راهکارهایی مؤثرتر برای نشر مقالات ترجمه شده معمول دارند.